

Uusi alku 28

Jeesuksen kolmas veneretki

Mark 8:9–21

Markuksen mukaan Jeesus oli varsinainen veneilijä. Jo kolmannen kerran Markus yhdistelee evankeliumissa Jeesuksen tekoja ja puheita sikermäksi liittämällä ne yhteen Gennesaretin järven yli tapahtuneen veneretken avulla. Vastaavanlainen yhdistely on tapahtunut aiemmin, ks. 4:35–5:43 ja 6:30–56.

Nyt Markus kertoo ensin, kuinka Jeesus väittelee fariseusten kanssa järven länsirannalla. Sitten lähdetään järven yli itärannalle, Betsaidaan. Matkalla Jeesus käy periaatteellisen keskustelun oppilaidensa kanssa. Betsaidaan rantauduttuaan hän parantaa sokean.

Jeesukselta vaaditaan merkkiä

Kun Jeesus oli lähettänyt heidät pois, hän kohta nousi opetuslasten kanssa veneeseen ja meni Dalmanutan seudulle. (Mark 8:10–11)

Tuo ”poislähtettäminen” viittaa nelituhantiseen kansanjoukkoon, jonka Jeesus oli Dekapoliksen seudulla ruokkinut seitsemällä leivällä ja parilla kalalla. Sen jälkeen hän taas astui veneeseen ja lähti järven yli.

Tosin ihan varmaa se ei ole, että menikö hän tosiaan järven yli. Paikannimi Dalmanuta on nimittäin tuntematon muualta kuin tästä tekstikohdasta. Kai siksi osa Markuksen evankeliumin käsikirjoituksistakin seuraa Matteuksen evankeliumin 15 luvun tietoa, jonka mukaan väittely tapahtui paikassa nimeltä Magadan tai Magdala. Magdala -niminen kylä sijaitsi järven länsirannalla, Gennesaretin tasangon eteläpäässä.

Fariseuksia tuli väittelemään Jeesuksen kanssa. He vaativat häneltä merkkiä taivaasta pannen näin hänet koetukselle. (Mark 8:11)

Alkutekstissä kohta kuuluu: ”Ja fariseukset *lähtivät liikkeelle* ja alkoivat väitellä hänen kanssaan.” – Kyllä on rasittavaa porukkaa! Aina kun Jeesus menee jonnekin ja tekee jotakin, niin johan nämä veikot lähtevät liikkeelle. Ei kuulemaan häntä, ei oppimaan, ei tekemään hyvää. Vaan vastustamaan hyvää, vastustamaan hänen opetustaan, osoittaakseen, että hän on väärässä ja estääkseen hänen tuomansa ”taivasten valtakunnan” murtautumisen maailmaan.

Taustalla on ”vanha vainooja”

Mikä heitä tähän ajoi? Mikä nykyisin ajaa tyyppejä vastustamaan evankeliumia ja vaatimaan kansankirkon laimentamista yleisinhimilliseksi uskonnonhuoltolaitokseksi? Inhimillisesti katsoen sitä on mahdotonta ymmärtää. Mutta taustalla onkin hengellisiä voimia. Niin kuin Luther sanaili virressään (170):

Se vanha vainooja, kavala kauhea, on kiivas kiukkuinen ja julma hirmuinen.

Perkele ei voi sietää evankeliumin julistamista. Siksi fariseusten piti saada Jeesus koetukselle ja tuomituksi kuolemaan. Siksi keisarin ja paavin ja Mainzin arkkipiispan piti saada Luther poltetuksi

roviolla. Ja siksi nykyisin mediat leimaavat Raamattua Jumalan sanana ja auktoriteettina pitävät kristityt fundamentalisteiksi. Ihan riippumatta siitä, että Kirkkolain 1. luvussa, samoin kuin Kirkkojärjestyksen 1. luvussa Raamatun auktoriteettiasema kirkossa on kaiken muun lähtökohta.

Näin yritetään saada valtaan sellainen tulkinta kristinuskosta, jossa Raamattu on yleisinhimillistä viisautta opettava elämäntaitokirja, ei suinkaan Jumalan sanaa. Silloin evankeliumistakin on päästy. Siitä on tullut ”armon käsite”, ei suinkaan Jumalan itsensä Pojassaan ihmiskunnalle antama ainoa pelastustie. Sen perkele kyllä sietää. Hän pärjää oikein hyvin sellaisen kirkon kanssa, joka ajattelee olevansa yleisinhimillisen elämäntaidon ja ”armon käsitteen” opettaja. Oikeastaan hän rakastaa sellaista kirkkoa. Sieltä on poistettu ”Jeesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan, evankeliumi”. (Sehän oli Markuksen evankeliumissa kerrottu koko teoksen teema.)

Tämä kierous, pahuus, valhe ja vääristely ei ole kovin taitavaa tai viisasta, vaan pikemminkin väkinäistä ja karkeaa. Mutta kun sillä on takanaan valtamediat ja toimittajien suuri sopulilauma, se menee läpi. Siksi Lutherin virren 170 loppukin on totta:

On turha oma voimamme vääryyden valtaa vastaan. Me turman vallat voitamme Herrassa ainoastaan. Hän, Kristus, kuningas, on voitonruhtinas, lyö joukot helvetin, ne tallaa jalkoihin ja voiton meille saattaa.

Fariseusten ajattelu: väärä profeetta on paljastettava

Palataan Dalmanutan väittelyyn. Fariseukset siis panivat Jeesuksen koetukselle vaatimalla häneltä merkkiä taivaasta. Tämä tarkoitti kai sitä, että taivaasta kuuluva ääni tai jokin muu merkki olisi ratkaiseva todiste Jeesuksen messiaanisuuden puolesta. Hänen tekemänsä ihmeaparannukset tai riivaajien karkotukset eivät riittäneet.

Näin ajatellessaan fariseuksilla toisaalta oli ihan hyvät raamatulliset perusteet. Viidennessä Mooseksen kirjassa sanotaan näin:

Teidän keskuuteenne saattaa ilmestyä profeetta tai unennäkijä, joka lupaa tehdä ihmeen tai tunnusteen ja joka näin koettaa taivuttaa teidät palvelemaan vieraita ja teille outoja jumalia. Älkää kuunnelko sellaisen profeetan tai unennäkijän sanoja, vaikka hänen lupaamansa ihme tapahtuisikin. Herra, teidän Jumalanne, koettelee teitä näin saadakseen tietää, rakastatteko häntä koko sydämeštänne ja koko sielustanne. Teidän tulee seurata vain Herraa, Jumalanne, pelätä häntä, noudattaa hänen käskyjään, totella häntä ja pysyä hänen uskollisina palvelijoinaan. Mutta teitä yllyttänyt profeetta tai unennäkijä on surmattava, koska hän houkutteli teitä luopumaan Herrasta, Jumalastanne, joka on tuonut teidät pois Egyptistä ja lunastanut teidät vapaiksi tuosta orjuuden maasta; se mies viekoitteli teitä kääntymään pois siltä tieltä, jota Herra on käsenyt teidän kulkea. Hävittäkää paha keskuudestanne. (5 Moos 13:2–6)

Ilmeisesti fariseukset ajattelivat, että Jeesus oli tällainen väärä profeetta, joka houkutteli heitä pois Jumalan käskyistä; olihan hän esimerkiksi rikkonut sapatin ja opettanut olevansa sapatia suurempi. Hän oli tosin pystynyt tekemään ihmetekoja; mutta niinhän Mooses oli sanonutkin, että väärän profeetan tapauksessa saattaisi käydä.

Nyt asiasta otettaisiin lopullinen selko. Jos Jeesus olisi oikea profeetta, hän pystyisi osoittamaan sen merkillä taivaasta. Näinhän esim. Elia oli tiukan paikan tullen tehnyt (ks. 1 Kun 18:38–39).

Jeesus huokasi syvään ja sanoi: "Miksi tämä sukupolvi vaatii merkkiä? Totisesti: tälle sukupolvelle ei merkkiä anneta. Ja hän jätti heidät, astui taas veneeseen ja lähti vastarannalle." (Mark 8:13)

Jeesus ei siis suostunut fariseusten vaatimukseen. Miksi? Koska hän oli Jumalan Poika. Ihminen ei ole sellaisessa asemassa, että hän voisi vaatia Jumalalta mitään. Ihmisen oikea asenne Kristuksen edessä on se, jota syyro-foinikialainen nainen osoitti Jeesukselle pyytäessään häntä auttamaan sairasta tytärtään (ks. ed. Mark 7:24–30).

Sitä paitsi Jeesus oli jo täyttänyt melkein koko Galilean ihmeteoillaan. Jos fariseukset halusivat pysyä epäuskossaan, eivät mitkään lisämerkit auttaisi mitään. Se mikä auttaisi, olisi Jeesuksen sanojen kuuleminen, hänen opetuksensa ottaminen sydämeen. Tätähän Markus on evankeliuminsa aiemmissa luvuissa painottanut moneen kertaan, Jeesuksen oikeaa kuulemista.

Ja hän jätti heidät

Jeesusta painoi ja huoletti fariseusten ja yleensäkin ihmisten epäusko. Eivät he olleet kiinnostuneet siitä sanomasta, jota hän oli tullut heille tuomaan. Ei heitä kiinnostanut Jumalan valtakunta ja sen lähelle tulo. Siksi hän huokasi, huokasi syvästi ja surullisena, miltei voihkaisi: "Miksi tämä sukupolvi vaatii merkkiä? Tälle sukupolvelle ei merkkiä anneta."

Sitten seuraa aika tyrmäävä, pieni lause: "Ja hän jätti heidät." Jeesus jätti ihmiset ja lähti pois, astui veneeseen ja purjehti vastarannalle.

Ihmiset jäivät paatumuksen, kuin kirouksen valtaan. Messias ja hänen sanansa eivät olleet heille kelvanneet. Jeesus ei jäänyt huutelemaan heidän peräänsä, vaan toimi niin kuin on opetuslapsiaankin neuvonut: Hän pudisteli pölyt jaloistaan ja lähti pois.

Huomaa, että fariseuksilla oli kyllä perusteluita, ja, se täytyy myöntää, ihan hyviä perusteluita vaatimuksilleen merkistä taivaasta. Silti, koska he hylkäsivät Jeesuksen ja hänen sanansa, noista perusteluista ei ollut mitään hyötyä. Jeesus jätti heidät noitten perusteluitensa valtaan, paatumaan ja eksymään ja lähti vastarannalle.

Mielestäni tässä on vakava varoitus nykyaajalle. On toki olemassa hyviä perusteluita sille, että kirkon pitäisi olla hyvin avara kansakunnan uskonnonhuoltolaitos. Jokainen yhteiskunta tarvitsee arvokeskustelua ja joitain siirtymäriittejä. On hyödyllistä, että niitä hoitaa järjestäytynyt uskonto, kirkollinen organisaatio, eikä jokin lahko. Voidaan hyvin väittää, että sellaisen järjestäytyneen uskonnon pitää kuunnella ennen kaikkea yleistä mielipidettä. Sen ei tule opettaa jotain tietynlaista uskonnollista oppia, vaan jotain sellaista, johon jokainen suomalainen voi yleisen moraalitytönsä perusteella yhtyä. Siis ne Jeesuksen neitseelliseen syntymään, sovituskäsitteeseen ja ruumiilliseen ylösnousemukseen liittyvät jutut eivät saa olla tärkeitä. Etiikka ja armon käsite riittävät, sellaisessa muodossa, että niihin jokainen voi yhtyä ja maksaa kirkollisveronsa, ilman että tarvitsee muuttaa ajatteluaan.

Ihan hyviä perusteluita, niin kuin fariseuksillakin. Mutta eivät ne Jeesusta kiinnostaneet. Hän jätti heidät.

Jeesukselle teologia oli tärkeää

Seuraava keskustelu käytiin veneessä, matkalla Gennesaretin järven länsirannalta sen itärannalle.

Opetuslapset olivat unohtaneet varata leipää mukaansa. Heillä oli veneessä yksi ainoa leipä. Jeesus puhui heille vakavasti: "Olkaa varuillanne. Varokaa fariseusten ja Herodeksen hapatetta." Mutta he vain puhelivat keskenään siitä, ettei heillä ollut leipää. Jeesus huomasi sen ja sanoi: "Miksi te puhutte siitä, ettei teillä ole leipää?" (Mark 8:14–17)

Matkaan oli, Jeesuksen tyylin mukaisesti, lähdetty kovin kevyellä kantamuksella. Evästä oli vain yksi leipä. Se huoletti oppilaita. (Siitäkin huolimatta, että he olivat menossa asutulle seudulle, josta leipää kai saattoi ostaa).

Jeesuskin kantoi huolta, mutta ihan eri asiasta. Häntä huolestutti ja mietitytti ”fariseusten hapate”. ”Hapate” tarkoitti leivän nostattamiseen käytettyä taikinajuurta. Toisaalta sanaa käytettiin kuvaannollisesti, tarkoittamaan sitä, kuinka pahat taipumukset, väärä usko ja epäusko leviävät pienestä alusta ja tartuttavat monia. Ihan kuin pieni pala taikinajuurta leviää koko taikinaan ja hapattaa ja nostattaa sen.

Jeesus varoitti veneessä oppilaitaan ”fariseusten hapatteesta”. Hän tarkoitti kai sellaista uskon muotoa, jossa vaadittiin Mooseksen lain ja sen ympärille rakennetun perinnäissäännösten pikkutarkkaa noudattamista. Jeesus piti sellaista vaarallisena. Se kun korjasi vain ihmisen ulkokuoren mutta jätti sydämen muuttumattomaksi. Silloin ihminen alkoi kuvitella, että hän ei tarvinnut Jeesuksessa maailmaan tullutta Jumalan valtakuntaa ja siitä kertovaa ilosanomaa.

Vastaava mutta erilainen vaara oli Jeesuksen mukaan ”Herodeksen hapate”. Sillä hän kai tarkoitti vallassa olevaa, juutalaisia hallitsevan Herodesten suvun edustamaa ”valtiokirkollisuutta” ja sitä tukevaa juutalaisten kirjanoppineiden linjaa. Se oli fariseusten oppia sivistyneempää siinä mielessä, että siinä ei uskottu esimerkiksi sellaisiin juttuihin kuin kuolleiden ylösnousemukseen, viimeiseen tuomioon tai iankaikkiseen elämään. ”Herodeksen hapate” keskittyi uskonnon tämänpuoliseen vaikutukseen, yhteiskuntarauhaan ja suhteiden säilyttämiseen roomalaisten kanssa, jos mahdollista juutalaisten kansallista kulttuuri-identiteettiä loukkaamatta mutta silti välttäen liikauskovaista intoilua.

Nuo molemmat väärät uskon muodot levisivät kansassa kuin hapate leipätaikinassa. Se huoletti Jeesusta. ”Varokaa noita ajatussuuntia” hän sanoi oppilailleen. ”Osatkaa erottaa ne hyvästä Jumalan sanan opetuksesta, tajutkaa edes te, mikä niissä on väärää, vaikka ne on saatu näyttämään hyviltä.”

Tämän on täytynyt olla Jeesukselle tärkeää. Mistä muusta evankeliumeissa kerrotaan Jeesuksen erityisesti oppilaitaan varoittaneen? Kyllä jostain muustakin, mutta ei niin hirmuisen monesta asiasta. Ja tämän hän puhui heidän kanssaan kahden kesken, veneessä.

Voi siis sanoa, että Jeesukselle *teologia oli hyvin tärkeää*. Saattaa kuulostaa aika paksulta väitteeltä. Mutta jos mietimme, mistä Jeesus tuossa veneessä oppilaitaan varoitti, niin eikö seuraava muotoilu ole aika osuva: *Jeesus varoitti heitä kahdesta tuon ajan yleisimmästä teologian muodosta*. Hän varoitti heitä kahdesta vallassa olevasta raamatuntulkinnan muodosta. Toisaalta fariseusten kansalliseen ja uskonnolliseen uudistumiseen tähtäävästä teologiasta ja raamatuntulkinnasta, jossa Jumalan käskyjen ja puhtaussäännösten pitäminen nostettiin keskiöön. Ja toisaalta hän varoitti vallanpitäjien ja järjestyneen uskonnon johtajien ”valtiokirkollisesta” teologiasta, jossa Jumalan

tuomiopäivä ja hänen lupaamansa ikuinen elämä oli suljettu pois. Olennaista tässä ”hapatteessa” olivat uskonnon sellaiset puolet, jotka edistivät maallisen järjestyksen säilymistä.

Opetuslapset eivät tajua Jeesuksen teologista huolta

Mutta Jeesuksellekin kävi niin, että kansa ei tajunnut hänen teologista huoltaan. Hänen oppilaitaankin kiinnostivat paljon konkreettisemmat asiat. ”Fariseusten hapate” ja ”Herodeksen hapate” toivat heidän mieleensä yksinomaan leipomisen ja leivän ja syömisen.

Kävi vähän niin kuin Homer Simpsonille, joka ei kovin vaikeita ajatuskulkuja jaksanut seurata. Hänen mielensä kääntyy ruokaan heti paikalla kun se saa yhdenkään mahdollisuuden siihen; ”Mmm. . . hamburger ...” Tai jos mieli ei käänny ruoan ajatteluun, hän sanoo: ”Boring ...”.

Miten Jeesus reagoi? Hän hermostui. Hän oli puhumassa jostain oikeasti tärkeästä ja nämä puhuivat leivästä!

Ettekö vieläkään ymmärrä, ettekö käsitä? Onko teidän sydämenne paatunut? Onhan teillä silmät, ettekö te näe? Onhan teillä korvat, ettekö kuule? Ja ettekö muista: kun jaoin ne viisi leipää viidelle tuhannelle ihmiselle, kuinka monta täyttä korillista te keräsitte palasia?” ”Kaksitoista”, he vastasivat. ”Entä kun jaoin ne seitsemän leipää neljälle tuhannelle? Kuinka monta koria te silloin keräsitte täyteen palasia?” He vastasivat: ”Seitsemän.” Jeesus sanoi heille: ”Ettekö te vieläkään käsitä?” (Mark 8:17–21)

Oppilaiden olisi jo pitänyt ymmärtää, kenen mukaan he olivat lähteneet. Heissä olisi jo pitänyt herätä usko Jeesukseen ja hänen kykyynsä auttaa hädässä.

Jeesus oli tyrmistynyt siitä, kuinka epäuskoisia he olivat. Epäusko mukanaan tuoma paatumus oli heidän silmissään. He eivät olleet nähneet mitään, mitä hän oli tehnyt. Paatumus oli heidän korvissaan. He olivat kyllä kuulleet hänen opetuksensa, mutta se ei ollut painunut korvista sydämeen.

Epäusko aiheuttama paatumus sokaisi myös heidän muistinsa. He eivät muistaneet edes lähiaikojen tapahtumista, kuka Jeesus oli ja mitä hän saattoi tehdä. He olivat itse keränneet ensin 12 korillista ruuantähteitä, joita oli jäänyt viidestä leivästä, jotka Jeesuksen kiitosrukouksen jälkeen oli tarjottu 5000 ihmiselle. Sitten he olivat keränneet 7 korillista tähteitä, jotka olivat jääneet, kun Jeesus oli tarjonut 7 leipää neljälle tuhannelle ihmiselle.

Ja silti he yhä huolehtivat siitä, että heillä ei ollut mukanaan tarpeeksi leipää! Eivätkä he osanneet lainkaan ottaa vastaan leipää tärkeämpää asiaa eli teologista opetusta siitä kuinka väärä uskonmuotoja tuli varoa.

Olisikohan tässä jotain oppimista meille moderneille Jeesuksen opetuslapsille?